

PERU PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	8
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	11
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	13
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŐ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	15

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Peru ithalat rejimi Genel Gümrük Kanunu'nda düzenlenmiŐtir ve tüketime yönelik ithalat, yeniden ithalat ve geçici ithalata ilişkin düzenlemeleri içermektedir. İthalatı serbest olan ürünlerin ithalatı için Peru Gmrklerine (www.sunat.gob.pe) gümrük beyannamesi, ticari fatura, havayolu koŐimentosu, paketleme listesi ve sigorta belgesi sunulması gerekmektedir. rn And TopluluĐu ülkelerinden birinden (Kolombiya, Ekvator ve Bolivya) ithal ediliyorsa, tercihli rejimden faydalanılması için ürünün menŐeini gösteren belgenin de ibraz edilmesi gerekmektedir.

Birçok ithal ürün anti-damping ve ek gümrük vergisine tabidir. İŐlenmiŐ gıda ürünleri için gıda sağlık tescili veya hayvansal, bitkisel ve yan ürünleri için sağlık sertifikası istenmektedir. (<http://www.digesa.sld.pe>) (<http://www.senasa.gob.pe>)

lkeye getirilen ürünler, 6 ay gümrük vergisi ödemeden saklanabilir. Bu süreçte, ithalatçı gümrük vergilerini ödeyebilir veya bu vergileri belirlediği zaman dilimleri içerisinde deyebilir. Bu iŐlemdede ödeme, getirilen tüm mallara göre veya ithalatçının ihtiyaına göre de ayarlanabilmektedir. İthalatta miktar kısıtlamaları bulunmamaktadır.

Peru ihracat rejimi, dahilde iŐleme, gümrük depolama ve transit rejimlerinin yanısıra özel veya istisnai gümrük rejimlerini içermektedir. Özellikle; hizmetler sektörünün geliŐtirilmesine yönelik yeni bir ihracat rejimi geliŐtirilmekte olup, bu sistem içinde vergi ve kiralarda uygun Őartlar yaratılarak uluslararası firmaların bölgedeki merkezlerini Peru'ya taŐımaları teşvik edilmektedir.

Ayrıntılı ithalat ve ihracat rejimi bilgileri Peru Gümrük ve Vergi İdaresi (SUNAT) web sayfasından edinilebilir.

(<http://www.sunat.gob.pe/legislacion/procedim/despacho/index.html>)

Gümrük Vergileri

Peru son derece düşük gümrük vergilerine sahiptir. Peru tarafından uygulanan MFN vergileri ortalama oranı 2013'te %3,2 iken 2021'da Dünya Ticaret rgt yeleri arasında en düşük oranlardan biri olan %2,1'ye düŐmüŐtür. Peru basit ve neredeyse yatay bir tarife yapısına sahiptir. Ülkenin tüm tarife satırlarında uyguladığı gümrük vergisi oranları %0, %6 ve %11 olarak belirlenmiştir. Tarifelerin %70'inde sıfır, %21'inde %6, %9'unda ise %11 gümrük vergisi (zellikle tekstil ve giyim ürünlerinde) uygulanmaktadır.

İthal edilen ürünler gümrük vergisinin yanısıra, %16 KDV ve %2 belediye vergisine tabidirler.

İç Vergiler ve Oranları

Peru vergi sisteminde yer alan vergiler; gelir vergisi, kurumlar vergisi (%30), katma değer vergisi (%18), ÖTV (Excise Tax), net varlıklar üzerinden alınan geçici vergiler (1 milyon solden sonra %0.4), mali işlemler vergisi (0.005) ve emlak vergisinden (%0.2 - %1) oluşmaktadır.

Gelir vergisi 27 vergi dilimine kadar %15, 27-54 vergi dilimi için %21, 54 vergi diliminden sonra %30'dur. Bir vergi dilimi 4,600 soldur.

Yabancı kişiler 12 aylık bir dönem içerisinde 183 günden fazla Peru'da ikamet ederlerse vergi yükümlüsü olarak kabul edilirler.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Peru'da standartlarla ilgili devlet kuruluşu Rekabetin ve Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması Kurumu'dur (INDECOPI). <http://www.indecopi.gob.pe>

Özerk bir kuruluş olan INDECOPI bünyesinde; Anti-Damping ve Telafi Edici Vergiler Komisyonu (CFD), Tüketiciyi Koruma Komisyonu (CPC), Serbest Rekabeti Koruma Komisyonu (CLC), Bürokratik Engellerin Azaltılması Komisyonu (CEB), İflas İşlemleri Komisyonu (CCO), Haksız Rekabeti Denetleme Komisyonu (CCD) ve Standardizasyon ve Tarife Dışı Engeller Gözetim Komisyonu (CNB) olmak üzere 7 ana komisyon görev yapmaktadır.

INDECOPI'ye bağlı Standardizasyon ve Tarife Dışı Engeller Gözetim Komisyonu standart konularıyla ilgilenmektedir. Bu Komisyon DTÖ taahhütleri, serbest ticaret anlaşmaları ve diğer ulusal ve uluslararası düzenlemeler çerçevesinde ülke genelinde düzenleyici faaliyetler yapmakla sorumludur. Komisyonun başlıca üç görevi vardır.

- Teknik standartları ve metroloji normlarını onaylamak.
- Uygunluk değerlendirmesi yapacak olan kamu ve özel kuruluşlara yeterlilik vermek.
- WTO-TBT taahhütleri çerçevesinde serbest ticareti korumak.

INDECOPI standardizasyon çalışmalarını içinde 1200 kuruluşun temsil edildiği 105 Teknik Komite yardımıyla yürütmektedir. Uygunluk Değerlendirmesi CRT tarafından belgelendirilmiş aşağıda belirtilen firmalarca verilmektedir:

- INASA- Phone: (511) 616-5200, <http://www.inassagroup.com.pe>
- SGS del Peru: (511) 517-1900, <http://www.pe.sgs.com>
- BSI Inspectorate Peru: (511) 613-8080, <http://www.inspectorate.com.pe>
- EQUAS S.A.: (511) 349-4050, equas@infonegocio.net.pe, equas_lab@infonegocio.net.pe
- SG Nortek: (metrology services) (511) 572-2630, sgnortek@terra.com.pe

Sektörler için farklı akreditasyon kuruluşları mevcut olup bu kuruluşlara http://www.digesa.minsa.gob.pe/preguntas/preguntas_formularios.asp adresinden ulaşılabilir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Teknik düzenlemeler Peru Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı'nın (MINCETUR) web sitesinde yayımlanmaktadır. Teknik düzenlemeler genellikle insan sağlığı ve güvenliğini korumak ve tüketicilere doğru bilgi sağlamak amacıyla özellikle eczacılık ürünleri, sıhhi ürünler, tıbbi cihazlar ve gıda ve içeceklerle ilişkin olarak yapılmaktadır.

Ayrıca 1 yıllık bir süre için, milli güvenlik, sağlık ve çevre konularında acil teknik düzenlemeler de uygulanabilmektedir. Bu tür düzenlemelerin süresi uzatılabilmekte veya normal teknik düzenlemelere de dönüştürülebilmektedir. Son yıllarda oyuncaklar için acil teknik düzenlemeler yapılmıştır.

Teknik düzenlemelere konu olan ürünler için Bakanlıklarca görevlendirilmiş bazı kamu ve özel kuruluşlarca belge düzenlenmesi gerekmektedir. Teknik düzenlemelere konu olan ürünlerin imalatçı ve ithalatçıları ilgili Bakanlıklara 1 yılığına verilen ve sonrası için tekrar yenilenebilen uygunluk bildirimini için müracaat ederler. İthalatçılar bu bildirimini tüm gümrük işlemleri için kullanırlar.

MINCETUR zorunlu teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmeleri konularında, INDECOPI'ye bağlı Standardizasyon ve Tarife Dışı Engeller Gözetim Komisyonu (CNB) ise gönüllü standartlar konularında başvuru merciidir.

İhracatçılar için gerekli olabilecek laboratuvarların listesi aşağıdaki adreste yer almaktadır. <http://www.digesa.minsa.gob.pe/formularios/LabDeEnsayo.pdf>

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Satış noktasına gelmeden önce, paketlenmiş ithal gıda ürünlerinin üzerine ithalatçı ve distribütörün iletişim bilgilerini ve vergi kimlik numaralarını içeren İspanyolca ayrı bir etiket yapıştırılmalıdır. Gümrükleme için, eğer ithal edilen ürünler bu düzenlemelere uygun olmazsa ithalatçılara özel depolarda etiketlemenin uygun hale getirilmesi için izin verilir.

Gıda ürünlerinde etiketleme nispeten kolaydır. Ürünün orijinal etiketinin yanına ayrıca imalatçının, ithalatçının ve distribütörün adı ve vergi numarası (RUC) ilave edilmelidir. Gıda ürünleri için sağlık kayıt numarası vermeye Sağlık Bakanlığı yetkilidir (DIGESA). INDECOPI bünyesinde yer alan Tüketici Koruma Ofisi gıda ve içeceklerin kontrolünden sorumludur.

Gıda etiketleri ürünün adı ve imal edildiğı ülke bilgilerini taşımaktadır. Bozulabilir ürünlerde son kullanma tarihi, ürünün muhafazasına ilişkin talimatlar, ürün muhteviyatı ve ürünün net hacmi veya ağırlığı gibi bilgiler bulunmalıdır. Etiket ayrıca varsa tehlikeli muhteviyata ilişkin bilgileri de içermelidir. Bozulabilir ürünlerin etiketlerinde şu bilgiler zorunludur: İmalatçı, ithalatçı ve distribütörün isim, adres ve vergi numarası (RUC), sağlık kayıt numarası, risk uyarısı ve gerekli

olması halinde ilk yardım. Bilgiler İspanyolca olmalı gereken bilgiler açık ve görülebilir olmalıdır.

Gıda ambalajları gıda güvenliğini etkilemeyecek zararsız maddelerden yapılmalıdır. Sağlık Bakanlığının standartlarına göre ambalajlar ürünün kalitesini son kullanım tarihine kadar muhafaza edecek şekilde imal edilmelidir. Geri dönüşümden elde edilen kağıt, karton ve plastiklerin gıda ambalajında kullanımı yasaktır.

Gıda ve içecek imalatında kullanılan girdi ve katkı maddeleri DIGESA tarafından oluşturulan sağlık kalite şartlarına uygun olmalıdır. Gıda katkı maddelerinin Codex Alimentarius'un gıda katkı maddeleri listesinde yer alması zorunludur.

Teknik Engeller

Genel olarak ülkeye yapılan ithalatta kısıtlama bulunmamaktadır. Bununla beraber, sağlık, güvenlik ve çevre konularıyla ilgili olarak bazı sınırlamalar uygulanabilmektedir. Bu gibi durumlarda ithalat için ilgili kurumlardan alınacak bazı izinler ve belgeler gerekmektedir. Aşağıdaki listede bu tür ürünler ve izin mercileri belirtilmiştir:

Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı: Telekomünikasyon cihazları ve radyo verici ekipmanı

Dışişleri Bakanlığı: Peru sınırları konusunu anlatan veya gösteren kitap, CD, harita, disk, defter, dergi veya diğerleri

İçişleri Bakanlığı (DICSCAMEC): Silah, tabanca, mermi, patlayıcı madde ve benzeri

Üretim Bakanlığı (DIQPF): Amonyum nitrat bileşenler ve bazı kimyasallar

Üretim Bakanlığı (OTO): Ozon tabakasını incelten/zarar veren maddeler

Üretim Bakanlığı (Balıkçılık): Tüketim, araştırma ve üretim amaçlı hidrobiyolojik kaynaklar; küçük deniz memeli hayvanlar, alabalık yumurtaları, hidrobiyolojik ürün ve kaynakları

Sağlık Bakanlığı (DIGEMID): İlaç ve bitkisel ürünler; kozmetik ürünler; tıbbi, cerrahi veya dental amaçlı ekipman

Sağlık Bakanlığı (DIGESA): Yiyecek ve içecek; dezenfektan ve pestisitler; atıklar

Tarım Bakanlığı (SENASA): Bitkisel ve hayvansal ürünler, tarımsal ilaçlar, hayvan sağlığı ile ilgili ürünler

Tarım Bakanlığı (INRENA): Canlı veya cansız hayvan ve bitki

Enerji ve Maden Bakanlığı (DGH): GLP gaz; benzin; diğer hidrokarbonlu ürünler

Enerji ve Maden Bakanlığı (IPEN): İyonlaştırıcı radyasyon kaynaklı ürünler

Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı (DNT): Kumar oyunları ve makinaları

<http://www.sunat.gob.pe/legislacion/procedim/despacho/procAsociados/inta-pe.00.06.htm>

Peru tarafından dış ticarete uygulanmakta olan teknik engeller hakkında bilgiye, Ticaret Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan www.teknikengel.gov.tr internet sitesinden erişilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller web sitesi, kullanıcıların teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede, söz konusu siteden ülkeler itibariyle ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ülkelerin mevzuat ve uygulamaları hakkında Bakanlığımızdan bilgi talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Söz konusu siteye ücretsiz olarak üye olunabilmektedir. Sitenin üyelerine ilgilendikleri ülke ve ürün gruplarına ilişkin düzenlemeler günlük olarak e-posta ile gönderilmektedir.”

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Rekabetin ve Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması Kurumu (INDECOPI), Peru'da fikri mülkiyet haklarını koruyan yasal hükümlerin uygulanmasından ve bu hakların kaydedilmesi için yapılan başvurulardan sorumludur. INDECOPI, çeşitli müdürlükleri aracılığıyla ulusal ve uluslararası fikri mülkiyet taahhütlerinin uygulanmasını koordine eder ve uyumunu izler (<http://www.indecopi.gob.pe>).

Peru, WTO ve WIPO üyesidir. 1994 Aralık ayında ülke, Dünya Ticaret Örgütü'nün TRIPs (Trade-Related Aspects of Intellectual Property) sözleşmesini kabul etmiştir.

Peru pazarına girmek isteyen iş adamlarımızın öncelikle marka tescili yaptırımları tavsiye edilir. Marka tescili 4 aydan fazla zaman almaktadır.

Telif Hakkı Müdürlüğü (DDA), telif hakkı ve ilgili hakların korunmasından sorumlu ulusal otoritedir ve yargıya ilişkin davalarda ilk idari mercidir. Buluşlar ve Yeni Teknolojiler Müdürlüğü (DIN), icat patentleri, endüstriyel tasarımlar, koruma sertifikaları, yerli halklara ait bilgiler, bitki çeşitliliği sertifikaları ve diğer yeni teknolojiler için başvurulardan sorumludur. DIN aynı zamanda anlaşmazlıkların çözümü için ilk idari mercidir. Ayırt Edici İşaretler Direktörlüğü (DSD) ticari markaları, ticari adları ve ticari sloganları, menşe başvurularını, coğrafi işaretleri kayıt altına alır. DSD, kayıtlı patentlere ilişkin anlaşmazlıkların çözülmesinin yanı sıra kayıtların iptali durumlarında ilk idari mercidir. Ayrıca, bazı davalarda temyiz mercidir.

Dağıtım Kanalları

Peru pazarında iş yapmak isteyen firmalarımıza pazarı iyi tanıyan ve sektördeki gelişmeleri yakından takip edebilecek bir yerel temsilci ile çalışmalarını tavsiye edilmektedir. Nüfusun %30'unun başkent Lima'da yaşaması ve ülke milli gelirin %50'sinin Lima ve çevresinde yaratılması dolayısıyla, satış faaliyetlerinin Lima merkezli olarak yürütülmesi düşünülebilir. Lima'daki temsilcilerin genel olarak Arequipa, Chiclayo ve Trujillo şehirlerinde de satış temsilcilikleri bulunmaktadır.

Dağıtım kanalları ile ilgili farklı bir bakış açısı ise yerel iştirak veya şube kurmaktır. Kompleks ürün veya servis kullanan firmalar bu yöntemi kullanmaktadırlar çünkü bu yöntemle daha efektif bir satış sonrası hizmet sunabilmekte ve ürünün tanıtımını daha iyi yapabilmekteler. Ticari ve endüstriyel alanlara ait ücretler Lima'da oldukça yüksek olduğu için bu pahalı bir seçenek olarak değerlendirilmelidir.

Tüketici Tercihleri

Perulu tüketiciler, satın alım yaparken özellikle periyodik servis gerektiren ürünlerde satış sonrası hizmetlere çok önem vermektedirler. Ürünün güvenilir bir dağıtıcı tarafından alıcının ihtiyaç duyduğu kalitede ve servis desteğinde satılması çok önemlidir. Örneğin yeni Asya

otomobilleri için servis ve bulunabilirlik kıstasları, söz konusu ürünleri Peru pazarında rekabette öne çıkarmaktadır. Diğer bir örnek ise madencilik ekipmanı için verilebilir.

Perulu tüketiciler internet ve internet ile ilgili teknolojileri yoğun olarak kullanmaktadırlar. Tüketicilerin %94'ü satın almak istediği ürünü internette araştırmakta, %50'si ise sadece mağazadayken akıllı telefonlarıyla ürün hakkında bilgi almaktadır. Tüketicilerin %80'i, satın almadan önce, markanın sunduğu ürüne ve bununla birlikte diğer kullanıcıların deneyimlerini videolardan izlemektedir. Ulusal ve uluslararası rekabetin artması, satın alma kararının daha dinamik olmasına neden olmaktadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Ürün fiyatlandırma Peru pazarında önemli bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Tayvan ve Kore gibi Asya ülkeleri tüketici elektronikleri, aygıt ve otomobil gibi ürünleri genellikle Avrupa ve Kuzey Amerika'ya oranla daha pahalıya satmaktadırlar. Fakat satış promosyonları ve hizmet altyapısındaki yatırımları ile rekabet güçlerini artırmışlardır. Nuevo solun ABD doları karşısında güçlenmesiyle ithalat cazip hale gelmiştir.

Lima'nın çevresindeki bazı şehirlerde çoğu büyük satış temsilcilerinin küçük bölgesel ofisleri bulunmaktadır. Peru'nun geri kalan kısmı ise yeterince gelişmediği için teknoloji yoğun ürünler ilgi çekmemektedir. Madencilik ekipmanına özellikle dağlık alanlarda talep yüksektir.

Lima'da, birkaç tanesi ulusal olmak üzere 30 tane gazete yayınlanmaktadır. Yerel gazetelere birçok şehir merkezinden ulaşılabilir. Radyo, diğer iletişim araçları arasında en fazla kitleye ulaşandır, hatta çok izole olmuş yerlere bile radyo ile ulaşmak mümkün olmaktadır. Genellikle haberlere ilk olarak radyondan ulaşılır ve Lima dışında yerel haberlere ve etkinliklere ulaşım bakımından temel iletişim aracıdır.

Kamu İhaleleri

Özel yatırım teşvik politikalarının yürütülmesinden Ekonomi ve Maliye Bakanlığına bağlı bir kamu kuruluşu olan Proinversion sorumludur. Ayrıca, kamu kuruluşlarına da istekleri doğrultusunda hizmet vermektedir. Proinversion yatırımcılara bilgi ve yönlendirme hizmetleri sunmakta ve ekonomik planlar ve entegrasyon politikalarına uygun olarak özel yatırımlar için cazip bir ortam oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca özel şirketlerin kamu idareleri tarafından gerçekleştirilen altyapı çalışmalarına katılımını teşvik etmektedir.

Proinversion ile doğrudan (511) 200-1200 numaralı telefonda veya e-posta ile de iletişime geçilebilir: contact@proinversion.gob.pe

Proinversion'un farklı sektörlerde 2020-2021 yıllarına ait 42 yatırım projesi bulunmaktadır. Söz konusu projelere ilişkin bilgilere aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

<https://www.proyectosapp.pe/modulos/JER/PlantillaProyectoEstadoSector.aspx?are=1&prf=2&jer=5892&sec=30>

Diğer taraftan, İçişleri Bakanlığı ihalelerine ise aşağıdaki adresinden erişilebilir.

<https://www.mininter.gob.pe/compras>

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Peru, Pasifik Kıyısı (toplam alanın %11'i, nüfusun %52'si) , And Dağları (toplam alanın %30'u, nüfusun %36'sı) ve Amazon Ormanları (toplam alanın %59'u, nüfusun %12'si) olmak üzere 3 farklı coğrafyadan oluşmaktadır. Ülkenin söz konusu karma coğrafyadan oluşan yapısı ülke ekonomisine de yansımaktadır. Ülkenin kıyı bölgesindeki geniş deniz alanında geleneksel olarak verimli balıkçılık kaynakları bulunmakta, dağlık bölgelerdeki mineral yataklarında ise çeşitli maden kaynakları yer almaktadır. Tarım, Peru ekonomisinde, özellikle istihdam açısından ve diğer ekonomik faaliyetlerle bağlantısı ile çok önemli bir rol oynamaktadır. Peru'da tarım alanları geniş coğrafyanın sadece %1.7'sini kaplamaktadır ancak ekilebilir araziye göre sektörün ekonomiye etkisi oldukça önemlidir.

Tarım, 2020 yılında ülkenin GSYİH'sinin %6,1'ini oluşturmakla birlikte, sektörün istihdama katkısı GSYİH'ye katkısından çok daha büyüktür.

Peru'nun başlıca tarım ve hayvancılık ürünleri; avokado, üzüm, kuşkonmaz, kahve, paprika, kakao, pamuk, şeker kamışı, pirinç, patates, mısır, muz, portakal, ananas, guava, elma, limon, armut, domates, mango, arpa, şifalı bitkiler, palm yağı, soğan, buğday, kuru fasulye olmakla beraber; sığır eti, kanatlı etler ve deniz ürünleri ise başlıca hayvancılık ürünleridir.

Aynı yıl ülkenin ilk 10 ihraç ürünü arasında kahve ve avokado bulunmaktadır. Peru Alpaka ve Vikunya yünü üretiminde de dünyada birincidir.

Sanayi

Sanayi sektörü 2020 yılında GSYİH'nin %30,7'sini oluşturmuştur. Ülkenin en önemli sanayi sektörü madenciliktir. Peru dünyanın ikinci bakır üreticisi, beşinci altın üreticisi ve önemli bir çinko ve kurşun tedarikçisidir. Önümüzdeki yıllarda büyük madencilik projelerinin başlaması beklenmektedir ki bu durum madencilik sektörünün önemini daha da artıracaktır. Peru net bir enerji ithalatçısı olmasına rağmen, ülkenin büyük doğalgaz ve petrol rezervleri de bulunmaktadır.

Peru imalat sanayinin başlıca sektörleri arasında, değerli metaller ve demir dışı metaller; metalik olmayan mineraller; gıda; tekstil ve giyim; kimyasallar yer almaktadır. Kağıt, petrol artıtımı, metalik ve metalik olmayan ürün ile makine ve ekipman endüstrileri, son dönemde yüksek üretim değerleri kaydetmiştir. Tekstil ve yün (alpaka, lama, vikunya) sektörlerinin gelişimi devlet tarafından teşvik edilmektedir. İnşaat sektörü de en fazla gelişim gösteren sektörlerden olup, hidroelektrik santrali projeleri son yıllarda gittikçe önem kazanmaktadır.

Hizmetler

Hizmetler sektörü 2020 yılında GSYİH'nin %27,4'ünü oluşturmuştur. Sektör turizm ve finansal hizmetler ile telekomünikasyondan oluşmakta olup, bunların her biri hem hükümet hem de

özel sektörden gelen ortak desteklerle gelişmeye devam etmektedir. Son yıllarda özellikle turizm ve inşaat sektörlerinde önemli gelişme yaşanmaktadır.

Peru'da inşaat sektörü ülkenin en dinamik sektörlerinden, ekonominin itici güçlerinden biridir. Her yıl önemli miktarda altyapı projesi devlet-özel sektör işbirliği ile gerçekleştirilmekte ve yabancı firmalar yerli firmalarla eşit haklara sahip olarak söz konusu projelere iştirak edebilmektedirler. Ülkede uluslararası rekabete girebilecek yeterlikte firma bulunmadığından, müteahhitlik hizmetlerinin büyük kısmı yabancı firmalar tarafından yürütülmektedir.

Madencilik

Madencilik Peru ekonomisinin en önemli sektörüdür. 2020 yılında GSYİH'nın %11,8'ini oluşturmuş, aynı yılda, madencilik sektöründe 200.000'i doğrudan 1.4 milyon kişiye istihdam sağlanmıştır.

Peru dünyanın en büyük madenlerine ev sahipliği yapmakta ve dünya bakır, gümüş ve çinko üretiminde ikinci sırada yer almaktadır. Ülke, Latin Amerika bölgesinin ise en büyük altın, çinko, kalay ve kurşun üreticisidir. Ayrıca Peru, dünyanın en büyük gümüş ve üçüncü büyük bakır rezervlerine sahiptir.

2021'de Peru madencilik ürünleri ihracatının %48'i Çin'e, ardından her biri %5 ile ABD ve Hindistan'a; %7'si İsviçre'ye ve her biri %6 ile Güney Kore ve Japonya'ya yapılmıştır.

Enerji

Elektrik sektörü, 2020 yılında GSYİH'nın (su ile birlikte) %2'ünü oluşturmuş, aynı yıl kişi başına elektrik tüketimi saatte 1.503 kilowatt (kWh) olarak gerçekleşmiştir. Peru'da elektrik üretimi çeşitlendirilmiştir: hidroelektrik santralleri, termoelektrik ve güneş enerjisi santralleri ve rüzgar çiftlikleri mevcuttur.

Perulu veya yabancı gerçek kişiler veya tüzel kişiler elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını yapabilirler. Elektrik üretimi ve dağıtımını, özel sektör ve devlet tarafından işletilen şirketler tarafından gerçekleştirilmektedir. Üretim ile ilgili olarak, özel sektör pazarın çoğunluk hissesini kontrol etmektedir ve 2020 yılında ulusal şebekede üretilen enerjinin %79,9'unu oluşturmuş, devlet şirketleri geriye kalan %20,1'i üretmiştir.

Peru net bir petrol ithalatçısıdır. Petrol projelerine yapılan yatırımlar yetersiz kalmaktadır. Peru'nun ana rafine ürünü dizeldir. Net ithalatçı olmasına rağmen Peru, petrol (ham, nafta ve dizel) ve doğal gaz (sıvılaştırılmış gaz ve nafta) ihraç etmektedir. 2021 yılında, söz konusu ürünlerin ihracatı, sıvılaştırılmış doğal gaz, nafta (3.087 milyon ABD doları), 2021 yılında ise dizel, nafta ve diğerleri olmak üzere (6.302 milyon ABD doları) değerinde petrol ve petrol ürünleri ithalatı yapılmıştır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

İş görüşmelerinin çoğu, hemen hemen tüm ticaret kurumlarının ve şirketlerin bulunduğu başkent Lima ile Lima'nın ana limanı olan Callao'da yapılmaktadır. Takım elbise yaygın olarak kullanılmaktadır. İngilizce yaygın değildir, iş dünyasında seyrek olarak kullanılır, orta derecede İspanyolca seviyesine sahip olmak önemli bir avantaj sağlayacaktır.

Peru, zengin bir kültürel mirasa, birçok doğal kaynağa ve tüm Amerika kıtasının en iyi mutfağına sahip İspanyolca konuşulan bir ülkedir. Perulu mutfağıyla gurur duymaktadır, bu nedenle restoranlarda iş anlaşmaları yapılabilmektedir. Perulular, çok cömert, cana yakın insanlar olup mutfaklarından gurur duymaktadırlar. Bu noktada işadamlarımızın dikkat etmesi gereken husus, ikram edilen yemeği reddetmenin uygun olmayacağıdır. Bu nedenle iş görüşmesine konu olacak yemek rezervasyonlarında hassasiyetlerin önceden belirtilmesinde fayda bulunmaktadır.

Toplantılar mutlaka önceden planlanmalı ve onaylanmalıdır. Perulular karar vermek için acele etmezler, ülkemiz insanı aksine sakin ve ağırkanlıdırlar. Bu nedenle çok kısa sürede iş bağlantıları kurulması oldukça zordur. Kamu sektöründe de bürokratik hantallıklar görülmektedir.

İhracatımızın artırılmasına yönelik olarak firmalarımızın kalıcı olarak Peru'da yer almalarında fayda bulunmaktadır. Doğrudan ithalatçı ile yapılan iş bağlantılarında, ithal edilecek ürünlere çok düşük fiyatlar verilmekte ve pazara giriş için uygun fiyatlar oluşmamaktadır. Ancak firmalarımız, Peru'da temsilcilik vb. yolu ile yerleşmeleri ve depo tutarak ürünlerini doğrudan alıcılara pazarlamaları durumunda, kar marjları artmış olarak elverişli koşullarla pazara girme imkanı bulabileceklerdir.

Para Kullanımı

Peru'nun resmi para birimi 'nuevo sol'dur (Ns), (1 Ns = 100 céntimos). ATM'lerde, bankalarda, büyük otellerde döviz değişimi yapılması mümkün olup, kredi kartı ve çek kullanılmaktadır.

Banka hesaplarının yabancı para cinsinden tutulması veya yurtdışına para yatırılması konusunda herhangi bir kısıtlama veya sınırlama yoktur. Peru, Latin Amerika bölgesinde, yapılan ödemelerde kredi kartı kullanımının en yüksek olduğu ülkelerden biridir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Türkiye ile Peru arasında 18 Haziran 2012 tarihinde Ankara'da imzalanan ve gerekli onay işlemleri tamamlanan Vize Muafiyet Anlaşması, 12 Haziran 2013 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Bu çerçevede, resmi (diplomatik, hizmet ve hususi) ve umuma mahsus pasaport hamili Türk vatandaşları, Peru'ya yapacakları seyahatlerinde veya Peru'dan transit geçişlerinde, toplam ikamet süresi ilk giriş tarihinden itibaren 180 gün içerisinde 90 günü aşmamak kaydıyla vizeden muaf kılınmışlardır

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

14 Nisan 2022	Paskalya'dan Önceki Perşembe
15 Nisan 2022	Kutsal Cuma
1 Mayıs 2022	İşçi Bayramı
24 Haziran 2022	Çiftçi Günü (Yarım gün)
29 Haziran 2022	Aziz Peter Ve Paul Günü
28-29 Temmuz 2022	Bağımsızlık Günü
30 Ağustos 2022	Aziz Rose Günü
8 Ekim 2022	"Angamos Deniz Savaşı" Donanma Günü
1 Kasım 2022	Azizler Günü
8 Aralık 2022	Azize Immaculate Conception Günü
25 Aralık 2022	Noel
1 Ocak 2022	Yeni Yıl

Peru'da çalışma saatleri genellikle 08:00 – 17:00 arasındadır. İş görüşmeleri son dönemde kahvaltı ile de birlikte yapılabilmektedir. Öğlen temekleri ise saat 13:00 – 14:30 arasındadır. Bazı mağazalar ve işletmeler 10:00 – 13:00 ve 16:00 – 20:00 arasında açıktır. Bankalar Cumartesi günü de çalışmaktadır.

Yerel Saat

Peru ile Türkiye arasındaki saat farkı -8 saattir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Çoğunlukla kullanılan şirket türleri: Anonim Şirketler (SA), Az hissedarlı şirketler (Closely held corporation SAC), Halka Açık Şirketler (SAA) ve Limited Şirketlerdir (SRL).

Temsilcilik: Yabancı şirketin Peru'ya atayacağı temsilci için Peru Dışişleri Bakanlığının onayı gerekir. Yetki belgesinin İspanyolca olması zorunludur. Eğer temsilci Perulu değilse oturma izni ve/veya iş vizesi sahibi olmalıdır.

Şube: Peru'da yerleşik olsun ya da olmasın şirketlerin şube açması serbesttir. Şirketlerin SUNARP (National Superintendence of Public Registries) isimli kuruluşa kayıt ettirilmesi gerekmektedir. Şubenin ana şirketten bağımsız bir hukuki statüsü yoktur. Şubenin daimi bir yasal temsilcisi ve ana şirket tarafından belirlenen faaliyetlere ilişkin olarak özerk yönetimi vardır.

Ortaklık Anlaşmaları: 3 çeşit ortaklık anlaşması mevcuttur: Hesap Ortaklığı (Müşterek Hesap), Konsorsiyum ve Joint Venture. Bu tarz anlaşmalar tüzel kişilik meydana getirmez ve tescil zorunluluğu yoktur.

Şirket Kurma Prosedürü

Milli ya da yabancı sermayeyle kurulan herhangi bir şirket, şirketler kanununa tabidir. Şirketler kurucu ortakların yapacağı bir sözleşme ile kurulur. Gerçek veya tüzel 2 ortak ve şirket sözleşmesi gereklidir. Şirket sözleşmesi, kurucu ortakların kimliği, şirketin amacı, yöneticilerin pozisyonu gibi detaylı bilgileri içermeli ve bir avukat tarafından onaylanmalıdır. Şirket kurulumları Hukuk Büroları vasıtasıyla yapılmaktadır.

Şirket kuruluşu için gereken bazı önemli aşamalar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Şirketin seçimi,
- Şirket sözleşmesinin hazırlanması,
- Lokal bir bankada şirket adına bir cari hesap açılması,
- SUNARP'a kayıt,
- Vergi idaresi SUNAT'tan (Superintendence of Tax Administration) vergi numarası alınması,
- Tutulması gerekli olan kanuni defterler, belediye izinleri, ücret bordroları gibi bir takım hususlar için müracaatlar.
- Bütün bu işlemler Hukuk Büroları vasıtasıyla yapılmaktadır.

- Peru'da şirket kurmanın maliyeti asgari 1200 soles tutarındadır, ancak sözleşmeye eklenecek hükümlerle bu miktar yükselebilmektedir. Şirket kurma işlemleri 4-6 hafta arasında tamamlanmaktadır. Peru'da oturma ve çalışma izni olmayanlar için Perulu bir ortağın olması gerekmektedir.

Sigorta

Peru'nun sigorta ve reasürans sistemini denetlemek ve düzenlemek özerk Bankacılık ve Sigorta Kurumu (SBS) sorumluluğundadır. SBS, Peru'daki finans, sigorta ve bireysel emeklilik sistemlerini düzenlemek amacıyla Peru Anayasasına uygun kamu kurumu olarak kurulmuştur. SBS'in özerk statüsü Peru Anayasası tarafından hükme bağlanmıştır. Amaçları, görevleri ve yetkileri 26702 sayılı Bankacılık, Sigorta ve AFP Denetçiliği Mali Sistem ve Sigorta ve Organik Sistemin Genel Kanunu'nda belirlenmiştir. <https://www.gob.pe/sbs>

SBS, sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerini kapsayan daha sıkı risk yönetimi düzenlemeleri geliştirme sürecindedir. Peru sigorta sisteminde %100 doğrudan yabancı yatırıma izin verilmektedir. Toplu taşıma araçları için üçüncü taraf sorumluluk sigortası, motorlu araçlar üçüncü taraf yükümlülüğü, havacılık yükümlülüğü ve işçi tazminat sigortası zorunlu sigorta sınıflarından bazılarıdır.

Bankacılık Mevzuatı

Peru'nun finans sisteminin düzenlenmesi ve denetlenmesi özerk Bankacılık ve Sigorta Kurumu (SBS) sorumluluğundadır. SBS, Finansal Sistem ve Sigorta Sistemi Genel Kanunu'nda belirlenen amaçları ve görevleri doğrultusunda Peru'nun finansal sisteminde yer alan finans şirketlerinin istikrarını ve ödeme gücünü sağlayarak kamu yararını korur. SBS'in özerk statüsü Peru Anayasası tarafından hükme bağlanmıştır. Amaçları, görevleri ve yetkileri 26702 sayılı Bankacılık, Sigorta ve AFP Denetçiliği Mali Sistem ve Sigorta ve Organik Sistemin Genel Kanunu'nda belirlenmiştir. Peru'nun son 2008 yılında değiştirilen Mali ve Sigorta Sistemleri Genel Kanunu, Peru'daki tüm bankalar ve finans kurumları için yeni kurallar ve düzenlemeler getirmiştir. Söz konusu düzenlemede öne çıkan hükümler aşağıda yer almaktadır.

1. Devlet finansal sisteme katılamaz.
2. Finansal sistemin şirketleri, kredileri ve mevduat hizmetlerine ilişkin faiz oranlarını serbestçe belirleyebilirler. Faiz oranlarının sabitlenmesi durumunda, Merkez Bankası tarafından belirlenen limitlere uyulmalıdır.
3. Bankacılık ve Sigorta Kurumu (SBS), finansal sistem şirketlerinden kredi çekleri talep ederek bireylerin genel borçlarını görme yetkisine sahiptir.
4. Kamu sisteminden mevduat kabul eden tüm finansal şirketler altı ayda bir en az iki derecelendirme kuruluşundan derecelendirme almak zorundadır.
5. Finansal sistemin şirketlerinin yöneticilerinin ve çalışanlarının, müşterinin yazılı izni olmadan müşteri mevduatı ile ilgili herhangi bir bilgiyi paylaşmaları yasaktır.

Vizeler

İş Vizesi: İş vizesi, 90 güne kadar süren ve başvuru yapılan ülkenin Peru büyükelçiliği veya Peru Göç ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü (DIGEMIN) tarafından verilen tek giriş vizesidir. Bu tür vizelerin verilmesi normalde dört gün sürmektedir, ancak daha yüksek bir ücret karşılığında bir günde de verilebilmektedir. Başvuru ücretinin yanı sıra, başvuru sahiplerinin aşağıdaki belgeleri sunmaları gerekmektedir:

- İki adet vesikalık fotoğraf
- İş sözleşmesinin fotokopisi
- Geçerli pasaport
- Son Banka Hesap Durumu
- İş Referans Mektupları
- Gidiş-dönüş uçak bileti rezervasyon belgesi

Çalışma Vizesi: Çalışma vizesi yabancı uyruklu kimlik kartı olarak da kullanılmakta ve Peru'da iş sözleşmesi olan yabancılar için Vize ve Göçmenlik Kurallarına göre verilmektedir. İş sözleşmesinin en az (1) yıl olması gerekmekte ve bu çalışma vizesi ile Peru'da çalışma hakkı temin edilmektedir. Çalışma vizeleri Göç ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü (DIGEMIN) tarafından düzenlenir. Başvuru sahipleri, onaylı bir çevirmen tarafından İspanyolcaya çevrilmiş aşağıdaki belgeleri sunmalıdır:

- Ödeme belgesi
- Pasaport fotokopisi
- Şirket tarafından imzalanmış ve noter veya DIGEMIN tarafından onaylanmış iş sözleşmesi

Yabancılar için çalışma izni

1. Önce yabancı işçi Peru'ya göçmen turist statüsü ile girer, çalışmaya başlamak için DIGEMIN'den izin almak zorundadır.
2. Bu yetki alındıktan sonra Peru'da bir iş sözleşmesi imzalayabilir.
3. İş sözleşmesi imzalandıktan sonra imzalandıktan, firma tarafından sonra Çalışma Bakanlığı'na sunulmalıdır.
4. Sözleşme, Çalışma Bakanlığı tarafından onaylandıktan sonra, işçi geçici veya yerleşik göçmen statüsü almak için tüm belgeleriyle (sözleşme, kimlik, pasaport) DIGEMIN başvurmalıdır.
5. Nihai olarak, firma, çalışanı SUNAT'a (vergi kayıt sistemi) kaydetmelidir.

Sözleşme sadece birkaç ay sürerse, işçi, geçici işçi veya geçici göçmenlik için başvurabilir, bu da Peru'da 183 güne kadar kalmasına izin verir.

Yatırımcı Vizesi: Mevcut bir Perulu şirkete veya girişimci tarafından kurulmuş olan şirkete 30.000 dolar yatırım yapma durumunda Yatırımcı Vizesi verilebilir. Bir yatırımcının vizesi (1) yıl

için geçerlidir, ancak Peru'da çalışma hakkı vermez. Yatırımcının ayrıca, işin ilk yılında (5) yerel personeli istihdam etmeyi garanti etmesi ve şirketin iş planını sunması gerekmektedir.

Kaynak: T.C Lima Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği